

Брюксел, 18.7.2017 г.
COM(2017) 376 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Засилване на иновациите в европейските региони:
стратегии за стабилен, приобщаващ и устойчив растеж**

{SWD(2017) 264 final}

1. МОДЕРНА ИКОНОМИКА И СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД ЗА РЕГИОНИТЕ НА ЕС

Европа преминава през период на сериозни промени. Глобализация, автоматизация, декарбонизация, цифрови и други нови технологии: всички те оказват влияние върху работните места, промишлените отрасли, бизнес моделите, икономиката и обществото като цяло. Наложително е да се помогне на европейските граждани да се приспособят към тези дълбоки промени и да се засили устойчивостта на икономиката на ЕС. В дискуссионния документ относно извличането на ползи от глобализацията¹ Комисията обърна внимание на възможностите и предизвикателствата, пред които са изправени гражданите на Европа и нейните региони. Това означава, че трябва да предвидим и да управляваме модернизацията на съществуващите икономически и социални структури, като се има предвид, че днес повече от всякога местните проблеми станали глобални, а глобалните проблеми се проявяват локално. За тази цел Европа се нуждае от дългосрочна стратегия с мерки на всички равнища, което налага фундаментална промяна в технологиите, икономиката и финансите.

ЕС играе решаваща роля в оказването на подкрепа за всички региони и държави членки, за да се мобилизира потенциалът им за иновации, конкурентоспособност, устойчив растеж и работни места. Това е и същината на вече предприетите различни инициативи по отношение на регулирането², както и чрез Плана за инвестиции за създаване на стабилен поток от проекти, свързани с основните приоритети на ЕС. Освен това през последните години Комисията призова националните и регионалните органи да разработят стратегии за интелигентна специализация в областта на научните изследвания и иновациите³. Целта беше европейските региони да се насърчат в търсенето на специфичните им конкурентни предимства, като основа за определяне на приоритетите за научни изследвания и инвестиции в иновации по линия на политиката на сближаване за периода 2014—2020 г. Впоследствие Европейският парламент, Съветът на Европейския съюз и Комитетът на регионите подчертаха необходимостта от доразвиване на този подход за повишаване на иновационния потенциал на всички региони⁴.

Като се има предвид необходимостта да работим заедно на всички равнища — от местно до европейско, за да отговорим на предизвикателствата и да помогнем на

¹ Документ за размисъл на Европейската комисия относно извличането на ползите от глобализацията — COM(2017) 240 final.

² 10 приоритета на Комисията „Юнкер“.

³ COM(2010) 553 final.

⁴ Заключение на Съвета от 10 юни 2016 г. относно „По-благоприятна за научните изследвания и иновациите, по-интелигентна и по-проста кохезионна политика и европейските структурни и инвестиционни фондове като цяло“, резолюция на Европейския парламент от 14 януари 2014 г. „Интелигентна специализация: изграждане на мрежи за върхови постижения за ефективна политика на сближаване“ (2013/2094(INI)), резолюцията на Европейския парламент от 13 септември 2016 г. относно политиката на сближаване и научноизследователските и иновационните стратегии за инициативата за интелигентна специализация (RIS3) (2015/2278(INI)), Становище на Комитета на регионите от 22 март 2017 г. „Стратегии за интелигентна специализация (RIS3): отражение върху регионите и междурегионалното сътрудничество“.

Европа да процъфтява в съвременния свят⁵, в настоящото съобщение, както и в придружаващия го работен документ, подходът за интелигентна специализация отбелязва напредък в търсенето на отговорите на следните основни предизвикателства:

- Стимулиране на иновациите и конкурентоспособността на европейските региони, като основа за устойчив модел на растеж;
- Задълбочаване на междурегионалното сътрудничество, което е ключов елемент в глобализираната икономика;
- Засилване на акцента върху по-слабо развитите и регионите в промишлен преход;
- Подобряване и развитие на съвместната работа в рамките на политиките и програмите на ЕС в подкрепа на иновациите.

В този контекст се предлагат редица целенасочени пилотни действия, които ще улеснят набирането на опит и ще позволят по-широк поглед към икономическото развитие и растежа на европейските региони. Крайната цел е да се даде възможност на всички региони на Европа да се възползват от интелигентната специализация, за да реализират напълно своя потенциал за технологична промяна и промишлена модернизация, декарбонизация, цифровизация.

2. ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ: РЕГИОНАЛНИ ПАКТОВЕ ЗА ИНОВАЦИИ, РАСТЕЖ И СЪЗДАВАНЕ НА РАБОТНИ МЕСТА

Подходът за платформата за интелигентна специализация беше интегриран в реформираната политика на сближаване за периода 2014—2020 г., чиято цел бе да се постигне максимално положително въздействие върху растежа и работните места.

Стратегиите за интелигентна специализация позволяват на регионите да превърнат своите нужди, силни страни и конкурентни предимства в продаваеми стоки и услуги. Те имат за цел да направят приоритетни публичните инвестиции в научни изследвания и иновации чрез подход „от долу нагоре“ с оглед на икономическото преобразуване на регионите, основаващо се на регионалните конкурентни предимства и създаващо благоприятни пазарни възможности за нови междурегионални и европейски вериги за създаване на стойност. Те ще помогнат на регионите да предвиждат, планират и следват своя процес на модернизация.

Държавите членки и регионите разработиха над 120 стратегии за интелигентна специализация чрез партньорство, многостепенно управление и подход „от долу нагоре“ за установяване на приоритетите за инвестиции в научните изследвания и иновациите за периода 2014—2020 г.

През този период приоритетите ще бъдат финансирани с над 40 млрд. евро (над 65 млрд. евро заедно с националното съфинансиране), разпределени на регионите чрез Европейския фонд за регионално развитие. Като цяло подкрепата за научни изследвания и иновации се очаква да помогне на 15 000 предприятия да пуснат нови продукти на пазара, да насърчи 140 000 стартиращи предприятия, в резултат

⁵ От предисловието към изданието „Промислеността в Европа“ (февруари 2017 г.) на председателя на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер.

на което до края на програмния период да бъдат създадени 350 000 нови работни места⁶. Освен това по линия на Европейския социален фонд за укрепване на човешкия капитал в научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите по програми са предвидени още 1,8 млрд. евро. В процеса на разработване на тези стратегии бяха установени национални, регионални и местни приоритети⁷.

Примери за приоритети в стратегиите за интелигентна специализация⁸:

- **В Емilia-Романя, Италия** регионалното партньорство набелязва като приоритет здравето и благосъстоянието и обединява различни ключови базови технологии и биомедицината за разработване на методи за адаптирано присаждане и импланти.
- **В Екстремадура, Испания** селскостопански производители и учени работят за преодоляване на недостига на капацитет, който да отговори на търсенето на пазара по време на пиковия сезон, като участват заедно в европейска мрежа за развитие на високотехнологично земеделие.
- **В Лапландия, Финландия** интелигентната специализация на региона допринесе за водещата му позиция в използването и търговската реализация на арктически природни ресурси, като същевременно създаде работни места и осигури устойчиво развитие.

С цел да гарантира ефективността на инвестициите по линия на регионалната политика, преди получаването на финансова подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие за научни изследвания и иновации за периода 2014—2020 г. трябва да са налице стратегии за интелигентна специализация („предварително условие“).

За да подкрепи процеса, Комисията създаде Платформа за интелигентна специализация⁹, която от 2011 г. консултира държавите членки и регионалните органи при изработването и прилагането на техни стратегии за интелигентна специализация. Тя улеснява взаимното обучение, събирането на данни, анализа и възможностите за създаване на контакти за около 170 региона на ЕС, както и 18 национални правителства.

Тези стратегии често включват традиционните сектори, като хранителна промишленост, горско стопанство, туризъм и текстилна промишленост, които се развиват чрез постепенно увеличаване на иновациите. Но те също така обхващат и по-нови отрасли, свързани с внедряването на важни базови технологии, иновации в сферата на услугите и ефективното използване на ресурсите в енергетиката, транспорта, околната среда, кръговата икономика, нанотехнологиите и здравеопазването, които могат да създадат изцяло нови пазари и отрасли. Стратегиите се основават на процеса на сътрудничество, който улеснява иновациите и търсенето на общи решения.

⁶ Както се предвижда в националните или регионалните оперативни програми за периода 2014—2020 г.: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>.

⁷ EYE@RIS3 база данни: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/eye-ris3>

⁸ Прилагане на стратегии за интелигентно специализиране — наръчник (Implementing Smart Specialisation Strategies-A Handbook) Европейска комисия, <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-implementation-handbook>

⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

Тези стратегии са мощно средство за превръщане на хоризонталните политики и мерки на равнище ЕС и на национално равнище в инструменти на регионално и местно равнище за задълбочаване на иновациите и насърчаване на социалното развитие. Те допринасят за повишаването на конкурентоспособността на европейската икономика и устойчивостта към глобализацията и гарантират, че се създават достатъчно ресурси, необходими за осигуряване на справедливо разпределение на ползите от нея.

3. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И СЛЕДВАЩИ СЪПЪРЖАЩИ: СТИМУЛИРАНЕ НА ОБУСЛОВЕН ОТ ИНОВАЦИИТЕ РАСТЕЖ

Въпреки че **предвидените оценки по правилата на политиката на сближаване** допълнително ще помогнат за установяването на силните и слабите страни на прилагания подход, вече е ясно, че стратегиите за интелигентна специализация са допринесли сериозно за преориентирането на политиката на сближаване на Европейския съюз. Конкурентните предимства на Европа зависят от нейната способност да насърчава нови модели на растеж на регионално равнище чрез целенасочени инвестиции в иновативни сектори със значителен потенциал за растеж и висока добавена стойност.

За тази цел бяха установени четири предизвикателства, за които е необходимо да се вземат мерки:

- По-нататъшни реформи на системите за научни изследвания и иновации по региони;
- Увеличаване на сътрудничеството при инвестиции в иновации по региони;
- Стимулиране на научните изследвания и иновациите в по-слабо развитите и промишлените региони в преход;
- Оползотворяване на взаимодействието и взаимното допълване между политиките и инструментите на ЕС

3.1. По-нататъшни реформи на системите за научни изследвания и иновации по региони

Както беше установено в хода на процедурата на европейския семестър¹⁰, реформите на системите за научни изследвания и иновации имат ясно регионално измерение, което следва да обхваща три междусекторни елемента: научни изследвания и иновации, промишлена преработка, финанси и инвестиции¹¹.

Като предварително условие за инвестиции по линия на политиката на сближаване, интелигентната специализация е допринесла за осъществяването на реформи в близо половината от държавите членки¹² и е спомогнала за преодоляването на много предизвикателства пред научните изследвания и иновациите. При все това, в

¹⁰ Европейският семестър представлява регулярна процедура за координиране на икономическите и фискалните политики в ЕС. Той е част от рамката на Европейския съюз за икономическото управление.

¹¹ Европейски семестър, тематичен преглед „Научни изследвания и иновации“.
<https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/european-semester-thematic-fiche-research-and-innovation>

¹² Проучване „Подкрепа от европейските структурни и инвестиционни фондове за изпълнението на специфичните за всяка държава препоръки и структурни реформи в държавите членки“, 2017 г., Европейска комисия.

някои случаи неравномерното участие на представители от различни сектори, включително промишлеността, научните изследвания, висшето образование, публичната администрация и гражданското общество, подкопава усилията за по-широка реформа. Поради това основен акцент в стратегиите бе сближаването между различните административни органи и подобряването на многостепенното управление.

Усилията за реформи трябва да се засилят с цел да се насърчи по-ефективната и благоприятна бизнес среда и ефикасна и прозрачна публична администрация, за да се даде тласък на иновациите и да се динамизират пазарите на стоки и услуги, както и да се подобрят условията за създаването и разрастването на стартиращи предприятия¹³. В същото време тези усилия следва също да насърчават инвестициите в умения и човешки капитал¹⁴, в съответствие с Практическите насоки за секторно сътрудничество във връзка с уменията¹⁵, Обновената европейска програма за висшето образование¹⁶, както и да подобрят функционирането на клъстерите и да подкрепят политиката за малките и средните предприятия. Коалицията за умения и работни места в областта на цифровите технологии¹⁷ може да играе важна роля в този процес, с който да се помогне на пазара на труда да отговори на цифровата трансформация в целия ЕС. Този механизъм ще бъде допълнен от диалога за усъвършенстване на политиката по отношение на клъстерите¹⁸.

- Комисията ще увеличи усилията си, за да предостави на националните и регионалните органи, при поискване и в тясно сътрудничество със съответните държави членки и региони, подкрепа от страна на ЕС за улесняване на разработването, прилагането и оценката на политическите реформи в областта на научните изследвания и иновациите.
- **Платформата за интелигентна специализация** продължава да оказва подкрепа за прилагането на национални и регионални стратегии за интелигентна специализация. В допълнение, **Механизмът за подкрепа в областта на политиките по програма „Хоризонт 2020“** ще помага на държавите членки, които желаят, да преодолеят пречките в системите за научни изследвания и иновации, включително тези от тях, свързани с ефективното изпълнение на стратегиите за интелигентна специализация.
- Освен това е налице **Служба за подкрепа на структурните реформи**, която работи при поискване от страна на държавите членки. Тя може да помогне за разработването и прилагането на реформите за подобряване на бизнес средата и трудовия пазар, както и за придобиване на подходящите умения, образование и обучение за днешния и утрешния пазар на труда.¹⁹

¹³ COM(2016) 733 final.

¹⁴ COM(2017) 90 final.

¹⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7969>

¹⁶ COM(2017) 247 final.

¹⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>

¹⁸ Този диалог ще се проведе по време на обсъжданията в рамките на форума Европейска група за политика по отношение на клъстерите.

¹⁹ Програма за Службата за подкрепа на структурните реформи 2017—2020 г., Регламент (ЕС) 2017/825.

С оглед максимизиране на приноса на структурните реформи за иновациите, държавите членки се приканват да засилят диалога с всички заинтересовани лица в хода на европейския семестър, в това число регионите и органите на местно управление. Те следва също да подпомагат изпълнението на приоритетите, очертани в стратегиите за интелигентна специализация, чрез повишаване на качеството и отвореността на системите за научни изследвания и висше образование, осигуряване на конкурентно финансиране, подобряване на обмена на знания, обвързване на професионалното образование и обучение със системите за иновации, както и чрез създаване на подходящи умения и повишаване на тяхната адекватност към търсенето в съответствие с Новата европейска програма за умения²⁰.

3.2. Увеличаване на сътрудничеството при инвестиции в иновации по региони

Стратегиите за интелигентна специализация са използвани за насърчаването на по-ефективна политика в областта на иновациите и за въвеждането на междурегионалното сътрудничество в нови, трансгранични вериги на добавената стойност. Свързването на лицата, ангажирани с научни изследвания и иновации, със заинтересованите страни от промишлеността допринася за използване на допълняемостта в процеса на разработване на продукти и процедури. По този начин ще се изградят общоевропейски вериги за създаване на стойност чрез насърчаване на полезното взаимодействие при инвестициите между частния и публичния сектор. Съответните заинтересовани страни следва да създадат стабилни потоци от проекти, съответстващи на стратегическите приоритети.

Поради това е необходимо да се развива допълнително междурегионалното и трансграничното измерение чрез създаване на междурегионални възможности за инвестиции, което ще улесни увеличаването на регионалните и местните иновации, които вече са в ход в контекста на Съобщението за чиста енергия за всички европейци²¹.

По-тясното стратегическо междурегионално сътрудничество и устойчивите връзки между регионалните екосистеми по приоритетните области на интелигентно специализиране може да повиши конкурентоспособността и устойчивостта, както проличава от инициативата „Авангард за нов растеж“.

Инициативата „Авангард за нов растеж чрез интелигентна специализация“ е мотивирана от политическия ангажимент, поет от регионите да използват своите стратегии за интелигентно специализиране за стимулиране на нов растеж чрез предприемаческите иновации „от долу нагоре“ и промишлено обновяване в европейските приоритетни области. Тридесет региона вече са част от тази инициатива.

Инициативата „Авангард за нов растеж“ се стреми да дава пример за развитието на междурегионалното сътрудничество и многостепенното управление, за да подпомогне регионалните клъстери и екосистеми да бъдат насочени към европейските приоритетни области за трансформиране и нововъзникващи отрасли. Регионите по тази инициатива се стремят да се възползват от допълняемостта в стратегиите за интелигентна специализация, за да развият клъстери на световно

²⁰ COM(2016) 381 final.

²¹ COM(2016) 860 final.

равнище и клъстерни мрежи, по-специално чрез пилотни и широкомащабни демонстрационни проекти.

Това накарва Комисията да създаде, с подкрепата на своята платформа за интелигентна специализация за модернизиране на промишлеността, **тематични платформи** в области като хранително-вкусовата промишленост и енергетиката, за да помогне на регионите да работят заедно по своите приоритети за интелигентна специализация, с участието на политици, изследователи, представители на бизнеса, клъстерите и на гражданското общество²². Платформите дават възможност на ръководителите на европейско, национално и регионално равнище да обединят опита си за постигане на приоритети в регионален контекст, където промяната е най-осезателна.

Тематичните платформи за интелигентна специализация обединяват 100 региона, сътрудничейки си чрез 17 междурегионални партньорства по общите теми за поощряване на иновациите, връзките във веригите за създаване на стойност и разработването на съвместни инвестиционни проекти с подкрепата на службите на Комисията:

- **Промислената платформа** включва партньорства за усъвършенствани производствени технологии, устойчиво производство, биоикономика, 3D печат, медицински технологии, иновативни текстилни материали, промишленост 4.0, спортни стоки и стоки, основаващи се на нанотехнологиите.
- **Енергийната платформа** обхваща партньорства по отношение на биоенергията, морските възобновяеми енергийни източници, интелигентните мрежи, слънчевата енергия и устойчивите сгради.
- Платформата в областта на **хранително-вкусовата промишленост** включва партньорства по отношение на високотехнологичното земеделие, проследимостта, биоикономиката и интелигентните електронни системи.

Необходими са допълнителни усилия за интеграцията на други големи европейски инициативи в тези платформи и техните регионални партньорства, за да се улесни търговската реализация и разрастването на междурегионалните иновационни проекти, както и да се насърчат съвместните инвестиции на предприятията. Тематичните платформи за интелигентна специализация следва също така да се използват за задълбочаване на сътрудничеството между по-слабо развитите региони, регионите в индустриален преход и по-напредналите региони, за да улеснят техния промишлен и технологичен преход.

- До края на 2017 г. Комисията ще въведе **пилотен проект** в тясно сътрудничество със съответните държави членки. Той ще им даде възможност да работят в тясно сътрудничество с пет до десет тематични партньорства, включващи представители на различни среди — политици, научни работници, предприятия и други участници, ангажирани в сферата на иновациите. Подкрепата за разработването на пилотни действия ще се осигурява от Европейския фонд за регионално развитие.
- Целта ще бъде да се проверят подходи за предлагане на пазара и **разрастване на междурегионални иновационни проекти**, които имат потенциал за стимулиране на развитието на европейските вериги за създаване на стойност.

²² Вж. придружаващия работен документ на службите на Комисията за повече подробности относно регионалните партньорства.

Тези партньорства биха могли да включват авангардните технологии за производство и промишленост 4.0, биоикономиката, големите информационни масиви, енергетиката, прехода към нисковъглеродна икономика, екологичната и свързана мобилност, водата, здравеопазване, киберсигурността и иновациите в традиционните сектори. Тази дейност ще разчита на тесни работни взаимоотношения между службите на Комисията и партньорствата, създадени в рамките на тематичните платформи за интелигентна специализация, и на съответните инициативи на ЕС за иновации²³.

Държавите членки и регионите, с подкрепата на Комисията, следва да използват клъстерите и общностите на знанието и иновациите (ОЗИ) по линия на Европейския институт за иновации и технологии, за да създадат поток от инвестиции, насочени към проекти, които са подходящи за банково финансиране чрез финансови инструменти, по-специално посредством Европейския фонд за стратегически инвестиции, като помагат за привличането на частни инвестиции чрез подкрепа на новаторски проекти, които може да се нуждаят от покриване на риска.

Малките проекти могат да бъдат групирани в инвестиционни платформи, които обединяват различни фондове на ЕС по най-ефикасния начин и с участието на частния сектор, когато е уместно.

3.3. Стимулиране на научните изследвания и иновациите в по-слабо развитите и промишлените региони в преход

По-слабо развитите региони все още са изправени пред пречки, свързани с разпокъсаността и устойчивостта на инфраструктурите за изследвания и иновации, и често срещат трудности с изграждането на благоприятна за иновациите институционална и правна среда²⁴. Въпреки че от интелигентната специализация могат да се възползват всички региони, по-слабо развитите региони се нуждаят от специално внимание по отношение на човешкия капитал, развитието на умения и постигането на по-приобщаващ процес на създаване на иновации. Участниците в иновациите в по-слабо развитите региони често нямат добре установени връзки с по-широките научноизследователски кръгове и световните вериги за създаване на стойност.

Регионите в индустриален преход са изправени пред специфични предизвикателства, особено в случаите, когато това е свързано с липсата на кадри с подходящи умения, високи разходи за труд за единица продукция и деиндустриализация. За тези региони може да се окаже невъзможно да привличат достатъчно инвестиции от други региони, които да насърчат иновациите чрез разработване на нови вериги на доставки. Те не разполагат с достатъчно търговски структури за научноизследователска дейност и иновативни предприятия, които биха могли да послужат за основа за широка модернизация на промишлеността. Те може да не разполагат с достатъчно капацитет за използване на възможностите за финансиране, предлагани по линия на европейските програми за научни изследвания и иновации и за конкурентоспособност на промишлеността²⁵, а

²³ Например, публично-частни партньорства, финансирани по програма „Хоризонт 2020“ относно биоикономиката, усъвършенстваните производствени технологии и новите енергийни технологии.

²⁴ SWD(2017) 132 final.

²⁵ Програма „Хоризонт 2020“ и COSME — програма за малки и средни предприятия.

същевременно и да не получават равнището на подкрепа, достъпно за по-слабо развитите региони в рамките на политиката на сближаване.

Ето защо от основно значение е последователната подкрепа за взаимното обучение. Комисията предостави подкрепа чрез достъп до независими експерти, като например за техническа помощ и обмен на информация TAIEX Peer 2 Peer²⁶ и за Платформата „S3“²⁷. Това даде възможност на регионите да възприемат най-добрите практики, да сравнят своите структури със световните стандарти, да очертаят разнообразието и възможностите за полезно взаимодействие в научноизследователската дейност и иновациите между европейските региони и за преодоляване на слабостите.

Инвестициите в развитие на уменията на персонала, например в областта на информационните и комуникационните технологии, подкрепата за започване на бизнес, електронното правосъдие и електронното управление, се осъществяват чрез Европейския социален фонд в съответствие с Програмата за нови умения. Европейският социален фонд също така подкрепя по-слабо развитите региони за модернизиране на тяхната администрация с оглед на реформите, по-доброто регулиране и управление.

Необходимостта от разпространяване на високи научни постижения и разширяване на участието бе също така подкрепена чрез действията по програма „Хоризонт 2020“ за сформирание на екипи, туининг, участието в европейското научноизследователско пространство (ЕИП), мерки по COST²⁸, както и чрез проекта „Път към високи научни постижения“²⁹. Освен това проектът за изоставащите региони³⁰ осигурява целева подкрепа в рамките на политиката на сближаване, за да може по-слабо развитите региони да прилагат интелигентната специализация чрез мерки за изграждане на капацитет, административна реформа и засилване на мониторинга и оценяването.

По линия на Проекта за изоставащите региони експерти от Европейската комисия и Световната банка, заедно с полските национални и местни органи, работиха през изминалата година в търсене на решения за стимулиране на икономическото развитие в регионите с ниски доходи Podkarpackie и Świętokrzyskie в Източна Полша. Действията включват трансфер на знания от академичните среди към местния бизнес, например в авиокосмическата промишленост в Podkarpackie, подобряване на местната бизнес среда и на уменията на местната работна сила.

Европейският институт за иновации и технологии чрез своята схема за регионални иновации допринася допълнително за разширяване на участието.³¹ И накрая,

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/how/improving-investment/taiex-regio-peer-2-peer/

²⁷ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

²⁸ Около 1 % от бюджета на програмата „Хоризонт 2020“ е предвиден за подкрепа на държави с по-малко научни изследвания. <https://ec.europa.eu/research/regions/index.cfm?pg=widening>. Разходи за подкрепа на мрежи от изследователи с акцент върху изследователи от страните с по-малко научни изследвания.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/stairway-to-excellence>

³⁰ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/ris3-in-lagging-regions>

³¹ <https://eit.europa.eu/activities/outreach/eit-regional-innovation-scheme-ris>. Освен това проектите за интелигентна специализация в областта на висшето образование (HESS) дават препоръки на регионите относно начините за подобряване на участието на висшите учебни заведения-
<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess>

разработването на общоевропейска мрежа от центрове за цифрови иновации³² и други видове изследователска и иновационна инфраструктура ще помогне на МСП при управлението на техния преход към цифрови технологии.

Целенасочените политически мерки може да спомогнат за посрещане на конкретните нужди на тези региони и за успешното прилагане на техните стратегии за интелигентна специализация, с особен акцент върху взаимното обучение и обмена на добри практики за прилагането, управлението и наблюдението на политиката в областта на иновациите.

До края на 2017 г. и в тясно сътрудничество със съответните държави членки, Комисията ще въведе **пилотна мярка** с участието на ограничен брой региони, които са изразили интерес да работят въз основа на своите стратегии за интелигентна специализация с цел насърчаване на широките иновации за посрещане на предизвикателствата на **индустриалния преход**. Действието ще има за цел да улесни съвместното използване на съществуващите инструменти и програми на ЕС, управлявани от Комисията, заедно с наличните ресурси по линия на политиката за сближаване, с цел ускоряване на разпространението на иновациите, премахването на пречките пред инвестициите и улесняването на преквалификацията и подготовка за индустриалните и обществените промени. Подкрепата за разработването на пилотни действия ще се осигурява от Европейския фонд за регионално развитие с целенасочената подкрепа от Европейската обсерватория за клъстерите и индустриалните промени.

Държавите членки, с подкрепата на Комисията, следва да отговорят по-добре на нуждите на по-слабо развитите региони, като се засили акцентът върху широките и отворените иновации, новото междурегионално сътрудничество в управлението, новите междурегионални партньорства, чрез развитие на капацитета за усвояване на нови технологии, чрез свързването на местната икономика с научни изследвания на световно ниво, както и чрез разширяване на участието в глобалните иновационни мрежи.

3.4. Оползотворяване на взаимодействието и взаимното допълване между политиките и инструментите на ЕС

Понастоящем съществуват значителен брой регионални, национални и европейски програми и инструменти за провеждане на политика, чиято цел е да стимулират иновациите, растежа и работните места или да насърчават междурегионалното сътрудничество³³. Необходимо е по-добро обвързване на тези политики и инструменти на различните равнища на управление, за да се увеличи въздействието им за постигането на ключови европейски приоритети. Поради това е необходимо напълно да се използват полезните взаимодействия и да развие взаимната допълняемост между фондовете на ЕС за научни изследвания и иновации, политиката на сближаване и мерките за повишаване на конкурентоспособността на

³² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>

³³ Инструментите за насърчаване на сътрудничество отвъд регионалните и националните граници включват: Съвместните технологии и инициативи за планиране и договорни публично-частни партньорства по линия на „Хоризонт 2020“, Европейския институт за иновации и технологии и общности за знания и иновации, съюзи на знанието и секторни алианси на уменията в рамките на Еразъм +, инициативи за стратегическо партньорство на европейските клъстери, мрежата Enterprise Europe, Европейските партньорства за иновации, Interreg, мрежата на регионите за стартиращи предприятия.

промишлеността за постигане на съществени инвестиции. Интелигентната специализация осигурява стратегическа рамка за развитие на тези възможности за взаимно допълване³⁴.

За тази цел Комисията вече представи широк спектър от мерки в контекста на предложението за многогодишна финансова рамка за периода 2014—2020 г.³⁵

Европейският фонд за стратегически инвестиции, програма „Хоризонт 2020“ и политиката за сближаване позволяват комбиниране на фондове в един проект. Регламентите за програма „Хоризонт 2020“ и политиката на сближаване хармонизираха правилата за опростените варианти за разходите и предоставиха по-богата палитра от възможности за изразходване на повече средства по политиката на сближаване извън програмните области. Комисията публикува също така насоки относно комбинирането на Европейския фонд за стратегически инвестиции с фондовете на политиката за сближаване.

От страна на Комисията бяха предприети редица инициативи (като „Път към високи постижения“ и инициативата за знака за високи постижения) и бяха изготвени насоки за насърчаване и улесняване на синергиите³⁶ между различните инструменти на политиката. Тя предложи допълнително опростяване, за да се улесни понастоящем трудното комбинирано финансиране от „Хоризонт 2020“ и политиката на сближаване³⁷.

Пилотният проект „Път към високи постижения“ помага да се преодолеят различията във връзка с иновациите между регионите на ЕС чрез подпомагане на привеждането в действие на интелигентни стратегии за специализация. Залага се на развитието и използването на допълняемостта между политиката на сближаване, програма „Хоризонт 2020“ и други програми на ЕС за финансиране. **Инициативата за печат за високи постижения** помага на МСП да намерят алтернативни средства по Европейския фонд за регионално развитие и други източници за своите иновационни идеи за проекти, които са били оценени като отлични в рамките на „Хоризонт 2020“, но не могат да бъдат подкрепени поради ограничени ресурси.

Пратениците на Комисията за инвестиции могат да предоставят подкрепа на място в държавите членки³⁸, подкрепа за публичните органи и организаторите на проекти, за да се създадат стабилни потоци от проекти за постигането на максимални резултати от фондовете на ЕС, като се опират на експертния опит на Европейския консултантски център по въпросите на инвестициите³⁹.

Фактите сочат, че е налице подобрение в координацията на равнището на програмите по политиката на сближаване⁴⁰ в областта на стратегическото

³⁴ Чрез „възходящи дейности“ за подготовка на заинтересованите страни за участие в програма „Хоризонт 2020“ и „низходящи дейности“ за използване и разпространение на резултатите от научните изследвания и иновациите, разработени по „Хоризонт 2020“ и предходните програми, приложение 1 към Регламента за общоприложимите разпоредби (ЕС) № 1303/2013.

³⁵ COM(2011) 500 final.

³⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

³⁷ COM(2016) 605 final.

³⁸ COM(2016) 581 final.

³⁹ <http://www.eib.org/eiah/index.htm>

⁴⁰ „Използване на новите разпоредби на фазата на програмирането на европейските структурни и инвестиционни

управление на инвестициите в научни изследвания и иновации. На равнище проект обаче остава необходимостта от по-голяма яснота на ролите, отговорностите и координацията, по-специално във връзка с правилата за допустимост, възлагането на обществени поръчки и отпускането на държавни помощи, както и по отношение на транснационалните проекти⁴¹.

- Комисията ще продължи да работи в тясно сътрудничество с националните и регионалните органи за **преодоляване на трудностите при комбинираното използване** на различни инструменти на ЕС, за да увеличи максимално инвестициите в проекти, насочени към научни изследвания и иновации, конкурентоспособност и производителност. С помощта на пратениците за инвестициите на място и чрез Европейския консултантски център по въпросите на инвестициите Комисията ще предложи помощ за максималното мобилизиране на капитал от частния сектор.
- Комисията ще продължи да работи в тясно сътрудничество с националните и регионалните органи за **по-лесно и по-опростено комбинирано използване на различните фондове** що се отнася до правилата в областта на държавната помощ, обществените поръчки и междурегионалното сътрудничество.
- Комисията ще разгледа възможностите за предоставяне на помощ на място чрез специални пратеници за инвестициите. Тези пратеници ще играят ролята на първо звено за контакт за местните заинтересовани страни с оглед да се постигне **максимално въздействие на различните фондове на ЕС**. Те ще действат съобразно търсенето и ще отправят конкретни питання към съответните звена в рамките на Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси, за да насърчат допълнително комбинирането на различни фондове.
- Комисията ще осигури на заинтересованите страни **цялостно „картографиране“ на източниците на подкрепа в регионалните мрежи**, за да насърчи трансрегионалните партньорства и достъпа до компетенции.
- Комисията ще продължи да работи с Европейския парламент и Съвета в контекста на текущите дискусии относно регламента „омнибус“⁴² с цел **понадътно улесняване на транснационални инвестиции**, като например изпълнението на операции извън програмната област.

Държавите членки се насърчават да работят в тясно сътрудничество със заинтересованите страни, за да се възползват в пълна степен от наличните възможности за опростяване. Управляващите органи за европейските структурни и инвестиционни фондове от държавите членки следва да организират специални опростени покани за представяне на проекти, които са получили печат за високи постижения, въз основа на добрите практики, разработени в Чешката република, Италия, Полша и Испания.

фондове“http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/how/studies_integration/new_provision_p_ragr_esif_report_en.pdf

⁴¹ Експертна група на високо равнище за опростяването на мониторинга за бенефициери на европейските структурни и инвестиционни фондове. https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/hlg_16_0008_00_conclusions_and_recommendations_on_goldplating_final.pdf

⁴² COM(2016) 605 final.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ЕС, неговите държави членки и всички региони са изправени пред предизвикателства в контекста на глобализацията. Новите реалности носят възможности, от които Европа трябва да се възползва, като остава ангажирана със справедливото разпределение на произтичащите ползи. Важно е да се използва пълноценно целият потенциал на иновациите за модернизиране на икономиката с оглед защитата на социалния модел на ЕС и качеството на живот на европейските граждани. Европа трябва да предостави възможности и защита на своите граждани, региони и на своята промишленост, за да се създаде благоденствието и работните места, които гражданите на Европа очакват. За постигането на това е необходимо всички политики и инструменти на ЕС да функционират заедно и координирано на всички управленски равнища за стабилен, приобщаващ и устойчив растеж на териториално равнище.

В този контекст стратегиите за интелигентна специализация вече дават резултати чрез повишаване на качеството на инвестициите на политиката на сближаване в областта на иновациите и по този начин станаха неразделна част от подхода на Европа за иновации. Те внасят положителна промяна и в начина, по който европейските региони разработват и прилагат своите политики в областта на иновациите и работят с бизнеса.

Досегашният опит с програмите на настоящата политика на сближаване, заедно с действията и пилотните проекти, представени в настоящото съобщение, може да бъдат полезни при изготвянето на следващата многогодишна финансова рамка. За тази цел Комисията ще наблюдава напредъка в изпълнението на тези мерки и действия. Интелигентната специализация представлява нов начин на съвместна работа, който гарантира по-голямо местно и регионално участие в процеса на вземане на решения и чийто потенциал може да бъде увеличен в полза на регионите на ЕС и на Съюза като цяло. Този подход може да бъде възпроизведен и да се използва в по-широк контекст като полезен инструмент за възможно най-ефективно изпълнение на бъдещия бюджет на ЕС⁴³.

⁴³ [Документ за размисъл на Европейската комисия относно бъдещето на финансите на ЕС](#) — COM(2017) 358 final.